

A TERMÉSZET.

ÁLLATTANI ÉS VADÁSZATI FOLYÓIRAT.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN ÉS 15-ÉN.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 3 FRT.

Szerkesztik:

DR. LENDL ADOLF
és
csíkszentimányi és ernyesi
LAKATOS KÁROLY.

Budapest, II., Donáti-utca 7.

Tigrisvadászat Keletindiában.

Irta: Fülöp Szász-Coburg-Gothai Herceg.

(Utánnomás tilos.)

Jávából Singaporen, Pulo-Penangon és Ceylon szigetén átutaztunkban a Pen. Orient Steam Nav. Compagnie egyik pompás gőzösén Bombayba érkeztünk. Itt azután teljesedésbe ment egyik régi óhajlásunk: résztvehetünk egy tigrisvadászaton.

Csakhamar meg is állapítottuk az utazás és a vadászat tervét. B. ezredes, az indiai alkirály. adjutánsa kíséretében útra indultunk két nap múlva. Meglátogattuk Elephanta templomait, Ellora sziklába vájt, nagyszerű barlangszentélyeit, a maga nemében páratlan Taj-Mahalt Agrában s gyönyörködtünk ennek alabastromfalaiban és türkízmózaik díszítéseiben; láttuk Delhi hatalmas palotáit és romjait, Benares szentelt helyeit és a Gangesen leúszó félig megszensült holttesteket. Csodáltuk a Himalaya száz meg száz mértföldre kiterjedő, gleccserrel borított, 20.000 láb magas láncolatát és azokat a nagyszerű rhododendron-erdőket — de mindamellert nem feledkeztünk meg a vadászatról sem s ez okból több napi tartózkodással időztünk is a Central Provinces-ben.

A Central-Indian-Railway-t Gaduwarra állomásán hagytuk el. Körülbelül 24 órányira voltunk Bombaytól. Azután még hét mértföldnyire mentünk egy szelvet szállító vasuton, amelyeknek egyik állomásán elefántok és palankin-ok várakoztak reánk, hogy tovább utazhassunk rajtuk.

Tevéken már nyargaltam; négy. díszesen felszeres számozott dromedártól húzott és ugyanannyi hindutól vezetett fogaton is utaztam már; azonfelül Japánban oly kocsikban jártam, amelyeket emberek épp oly gyorsan húztak tova, mint ahogyan nálunk a lovak viszik a hintót, — de elefánton lovagolni, az még új dolog volt előttem. Természetesen a vadászomnak hagytam a palankint, amelyben himbálódzhatott — én pedig büszkén a legnagyobb elefántra kapaszkodtam fel orvos utitársunkkal együtt. Ez okból az elefánt mind a négy lábára letérdel s ekkor gyorsan rá kell hágni hátsó lábára és a farkába megfogódzva, ügyes szökéssel hátán teremni. A bennszülöttek igen fürgén ugrálnak fel ily módon az állat hátára. Az elefánt, ha hátsó lábára hágtunk, mellső lábaira feláll s ha ilyenkor nincs elég tornászügyességünk, akkor lógva maradunk a kolosszus oldalán.

Némelyik utazási elefánton kényelmes sátrak és ülőhelyek vannak, de a miénken csak kötelekkel odakötözött szalmazsákok voltak, amelyek között, a közép-vonalban, az állat hátgerincze kiállott. Ezen a legkevésbé sem kényelmes nyugvóhelyen kellett félig fekvé, félig ülve kitartani s majd az állat éles hátgerinczére, majd a kemény kötelekre csúszva az egyensúlyt fentartani, ami az elefánt himbáló járása mellett nem volt könnyű feladat. Minél nagyobb és idősebb az elefánt, annál borzasztóbb a lóbálózása, előre-hátra, jobbra-balra, a hajók módjára kétoldalt. Csakhamar meg is bántuk, hogy nem a legkedvesebb kicsiny elefántra kapaszkodtunk fel, amelyen most öcsém kényelmesen hordatta magát.

A vidék nem volt valami érdekes; kicsit halmos,

itt-ott fák is voltak és gyér szántóföldek. Legnagyobb-részt csak homokot és port láttunk magunk körül most a szárazság idejében; zöld fának, vagy éppen zöld fűnek nyoma sem volt.

A láthatáron előtűntek lassankint a »Satpourra Hills« és a »Djungle«, azontúl pedig »Putchmurrie« hegyei. Forrón tűzött le reánk a nap és mindenki vágyódott árnyék után — ugyan hiábavaló vágyódás volt ez a mostani száraz évszakban.

Elefántjaink is érezték már a forróságot és ezért nemsokára az alkalmatlan ülés kényelmetlenségeihez még hozzájárult az elefántizzadság esője is, amely minket ért minduntalan. Ezek az állatok t. i. hasonló módon transzpirálnak, mint a kutyák, főképen a nyelvükön át, de összegyűjtik emellett a nedvességet szájukban s azután, ha elégséges ennek mennyisége, orrmányukkal hátukra fecskendezik azt, annak lehűtése okából. Miután ismétlen reám szóródott ez a meleg vizsugár, kénytelen voltam esernyőmet e szokatlan eső ellen kifeszíteni.

Némi változatosságot nyújtottak a tájképnek az antilopok, amelyeket nagyszámban körülöttünk a sik mezőkön részben legelészni, részben nyílsebesen tova rohanni láttunk. Némelyik közülök apróbbak és oly csinosak voltak és félelem nélkül, oly ártatlanul tekintettek reánk, hogy nem birtuk volna őket meglőni; másokat, a nagyobbakat, cserkészve akartuk megközelíteni, de ez nem sikerült, mert semmilyen megfelelő bokrokat nem találtunk, amelyek mögül lövésnyire megközelíthettük volna őket.

A kisebbik a szarvaskecske-antilopa (*Cervicapra besoartiaca* B.) volt, a nagyobbik faj pedig a ló-antilopa (*Portax picta* B.),

A kisebbik a szarvaskecske-antilopa (*Cervicapra besoartiaca* B.) volt, a nagyobbik faj pedig a ló-antilopa (*Portax picta* B.),

A keresztes pók.

„A Természet“ eredeti tárczája.

A régi görög biborfestőnek, Idomnak leánya, Arachna, Pallas-Athene istennő kegyeltje volt. A jótevő istennő kegyes indulattal beavatta a leányt a szövés-fonás művészetébe és minden mesterfogásaiba. Azonban már akkor is megvolt az emberekben a háladatlanlás hajlama és Arachna, miután a szövést eltanulta, versenygeni akart magával az istennővel, sőt elbizakodottságában versenyszövéstre hívta ki jótevőjét. Az istennő eleinte óvta a leányt s egy vén asszony képében el akarta riasztani elítélendő tervétől, de a hálátlan nem hallgatott reá; ellenkezett vele és nemsokára gyönyörű szövetet készítettis, amelybe belefonta

melynek rövid szarvai és igen magas vállalai vannak, amiért majdnem púposaknak látszottak. A velünk volt angol tiszték ezek közül némelyeket »blue bock«-nak nevezték, tudományos nevüket azonban nem tudhatam meg.

Több órai nyargalás után végre eljutottunk Barhud falvához; ez igen szegényes és egy kiszáradt folyó mellett fekszik. A folyómederben csak itt-ott látszott néhány megmaradt tócsa. Azonban találtunk itt mégis néhány magas fát, amelyek árnyékot nyújtottak; le is pihentünk és elfogyasztottuk ebédünket, amihez az egész falu népe jött közénk.

A férfiak ruházatául szolgál a már más szerzőktől is gyakran említett fehér vászonöv; az asszonyok ruházata pedig sokkal eredetibb; csinos, tarkaszínű, a térdig sem érő bugyogójuk van és a vállukon rövid, hímezett, kis kabátkát viselnek, amely azonban csak a fél mellett takarja el: minden egyéb testrészük meztelen. Némelyek csak két kerek posztódarabot kötnek mellükre.

Amíg elefántjaink az itt oly keresett, drága vízben fürdéshez igyekeztek, addig mink is gyarapítottuk erőnket a L. igazgató által hozott étel elfogyasztásával. Sokáig azonban nem pihenhattunk itt, mert még nehéz út volt előttünk. Nemsokára nekiindultunk tehát a halomoknak, amelyeket néhány óra múlva el is értünk.

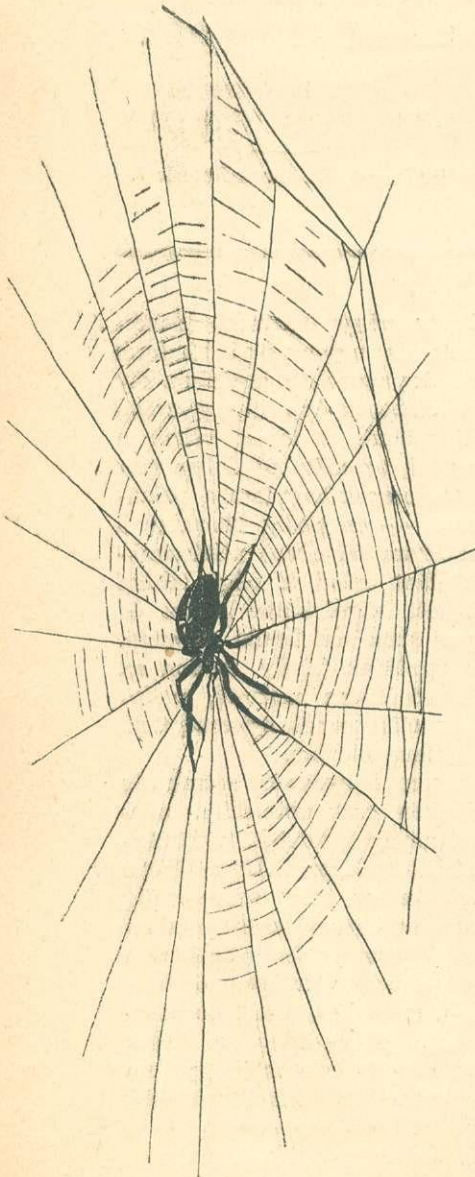
Most a »djungle«-ba érkeztünk. Ez a mi fogalmaink szerint gyér erdő, kis kiterjedésű tisztásokkal, a mélyebben fekvő részekben kiszáradó patakokkal és pocsolyákkal. Alighogy behatoltunk a djungle-ba, máris láttunk vadat. Itt egy páva repült föl előttünk, ott egy sereg nagy, szürke majom vonult végig az erdőn irtózatos lármával; üldözöbe vettük őket, de hiába. Estefelé elértük Camp Salichonca-t a Doodie mellett.

Rövidesen most el kell mondanom valamit az angol-indiai vadászatokról. Rendesen a tiszték vagy hivatalnokok egy-egy társasága rendezi ezeket. A szükséges sátrakat és elefántokat megszerzik hozzá, felfogadják a vadászokat, szóval nagy vadász-kényelmet biztosítanak maguknak, azután megindulnak a tigrisek, oroszlanok,

művésziiesen a görög istenek szerelmi kalandjait képekben. Az istennő ezt látva, haragra lobbant, széttépte a páratlanul szépen szövött munkát és elátkozta a leányt. Ez most érezte bűnös cselekedete súlyát és kétségbeesésében felakasztotta magát. Az istennő erre mégis megkegyelmezett neki s amire ingerültsége alábbhagyott, ismét életet adott a leánynak; azonban, hogy örökké megemlékezzék háladatlanágáról, pókká változtatta át, amely azután tetszése szerint szöhetett, lóghatott a szálán és örökké elégedetlen, meg mérges természetű maradhatott.

A régi monda szerint innét erednek a pókok s valóban nem annyira azt csodálhatjuk, hogy ilyen különös mondat fűzött a nép e minden tekintetben csakugyan sajátos állatokhoz, melyeknek minden cselekvése és mestersége olyannyira eltér a többi állatokétól: hanem inkább az ejtett bámulatba, hogy a nép mondája oly meglepően jellemzi a pók életét.

Még kora tavasszal, amikor a nap enyhe sugarai a flóra kedves gyermekeit, az ibolyákat és az első mezei virágokat alig költögetik álmaikból és a bokrokon az apró levélkék alig zöldülnek még, már akkor éledni kezd a rovarvilág apraja-nagyja. A pillangók fel-feltűnnek a kék levegőégben, majd leszállnak ismét, vagy elhajtja őket a tavaszi szél; a hangyák ezrei futkosnak a göröngyön; a bogarak egyike-másika majd itt, majd ott búvik elő; méhek, legyek sokasága ide-oda surran és elvértve egy dongó is megszólal mély hangon, virágról-virágra jár

medvék stb. ellen, sőt »Pig-sticking«-gel is foglalkoznak, ami abból áll, hogy lóhátról lándzsával veszik üzöbe a vaddisznókat. — Ha valakinek ajánló levelei vannak, akkor Indiában tartózkodva, könnyen belejuthat egy ilyen vadásztársaságba. A mi kedvünkért az alkirály volt oly szíves egy ilyen vadászatot rendeztetni és Putchmurrie tisztjei előzékenyen rendelkezésünkre bocsájtották sátraikat, amelyek alatt az alkirály vendégeiként laktunk.

Táborunk pompás volt. A folyó közelében magas, de sajnos, lombtalan fák között állították fel a nagyszámú sátrakat. Mindegyikünknek volt egy-egy kettős sátra, mely a nap heve miatt körülfutó folyosóval és kettős tetejű volt. Benne ágy, bútorok, sőt fürdő is volt és szolgálk álltak rendelkezésünkre.

A fehéarczú szolgálk külön sátorban laktak, hasonlóképen a bennszülöttek is. Konyhául egy külön sátor volt berendezve és ismét egy másik volt a közös étkező terem. A hajtók, — körülbelül 200 a szomszéd falvakból szoborzott férfi, akik feleségeikkel együtt jöttek ide — a szabad ég alatt táboroztak.

Miután megérkezésünk után üdítő fürdőben megifjodtunk erőnkben, összegyülekeztünk, az egész társaság, a fényesen berendezett étkező sátorban, ahol az indiai szakácsok készítette s valóban akármelyik európai elsőrangú szállodában készült ételekkel felérő ebédet tálalták fel nekünk. Most át is tekinthettük az egész együttlevő társaságot. Kit is nevezünk meg elsőnek? Itt ebben az országban, ahol majdnem szomjan hal meg az ember, bizonyára megilleti az elsőség a mi általában kedvelt, derék gondozónkat, aki étel és ital fölött diszponált, a Central Indian Railway vasút igazgatóját; neve: Mr. Le M.; másodiknak nevezhetjük meg a vadászat rendezőjét: Depty-t; Comp. Cap. P. a harmadik, mint az ottani kerület rendőrfőnöke; Capt. S. a társaság legvígabb tagja; B. ezredes, aki kedves és állandó útitársunk volt Indiában; dr. W. hajótörzssorvos szintén útitársunk és fáradhatatlan botanikus volt; Backmann, az ottani vasút német mérnöke és végül fivérem és én magam tartoztunk a tár-

sasághoz. Mindnyájan ettünk és főképen ittunk jóízűen és azután a csibuk vagy a Trichinopolis-cigaretták füstje mellett fogadtuk a »chicare«-k (vadászok) jelentéseit.

India több vidékén az elefánt hátáról vadászszák a tigris. Sorban felállnak e czélből az elefántok s azután magasra emelt ormánnyal trombitálva áthatolják a djungle-t. Másutt gyalog, a hajtók lánczában vadásznak a tigrisre; vagy lesből is lövik a csali gyanánt kikötött és már előbb a tigris által levágott szarvasmarha közeléből; végül — és pedig így szándékoltuk mink is — hajtókkal, akik előtt vannak felállítva a vadászok.

Hogy a tigriseket kikutassák és oda is vonzzák, bivalyokat kötnek ki több helyen éjszakára. Ahol azután a tigris levágja a marhát, ott meghajtják a közeli területet, mert többnyire a közelben marad a vad nappal is, minthogy a következő éjjel visszatérne zsákmányához.

A mi kedvünkért körülbelül 30 bivalyt kötöttek ki a vidék több djungle-jában és a chicare-k most azt jelentették, hogy tegnap két bivalyt vágtak agyon a tigrisek és remélhetőleg holnapra is lesz megint egynehány; ahol azután a legnagyobb valószínűség kecsegtet, ott fogjuk a hajtást megejteni.

Medvékről is beszéltek a vadászok; állításuk szerint a múlt éjjel egy ilyen állat nem a legenyhébb módon költötte föl az egyik elszundikált külső éjjeli őrt. Vad tulkok friss nyomait is találták a tábor mögött; szarvasok, majmok és pávák pedig mindenfelé mutatkoztak. Ezt jelentették a barna legények.

Alig hihető, hogy mennyi a tigris és a vad ezen a vidéken, daczára a sok vadászásnak. Évente nagy számban ejtik el ezeket a ragadozókat és mégis százakra megy azoknak az embereknek és ezrekbe rúg azoknak a szarvasmarháknak a száma, a melyeket a tigrisek szétmarczagolnak.

Az éjjel és a reggel elég hűvös volt; de amikor a nap felemelkedett, csakhamar megkezdődött a forróság: szélben és árnyékban +43 fokot mutatott a hőmérő. Ehhez hozzájárult a levegő nagy szárazsága, ami a transpirációt megnehezítette. A kezek és az ajkak bőre fel-

s haza cipeli azután lábain az ibolyából szedett sárga port. Ha felhő vonul a nap elé, ha hűvös szél fut végig a mezőn, akkor mind beszállnak, mind elbújnak, mert még fázékonyak szegények; de ha ismét melegebb sugarak érik, hamar felélednek megint.

A hegyoldal bokrairól mindenfelé fehér szálak lebegnek a légben; majd elszakadnak és a szél tova viszi az apró fehér vitorlákat; a völgyön át a messzeségbe szállnak, mindeniken egy-egy törpe léghajós ül; apró pókok vitorláik ezek. Majd megakadnak a túlsó hegyoldalban, mert odatapad a fonál; leszalad róla a hajós, körülnéz, odaterpeszkedik a kimagasló ponton és újabb fonalat bocsájt; ebbe belekapaszkodik a szél és ismét elragadja, viszi magával.

Ezek az apró vándorpókok többfélék. Alig hogy kikeltek téli álmukból, máris útra kelnek, nyári lakást keresnek. De vannak olyanok is, amelyek nem vándorolnak se tavaszszal, se őszzel és bikanyálat nem csinálnak; ezek a helyhez vannak kötve, ott kelnek ki, ahol élni fognak. Aki nem tud repülni, azt hiszi, hogy boldogság rejlik abban, tovaúszni, tovaszállni a levegőben; ki erre, ki arra menne s bárhova eljutna, üde tavasz fogadná. S mégis mennyi a röghöz tapadt szegény pára, ott elvész ahol megszületett és a göröndnél egyebet nem látott. Mi bennünk is mindig él a vágy s a messze távolba küldjük tekintetünket, szemünkkel kísérjük a magasán elvonuló felhőt, gondolataink el-elkalandoznak és azután ki tudja mihez térnek vissza: mindennapi törődésünk megfogja őket röptükben. Mily szegények va-

gyunk mink is, mert mindig csak magunkkal kell törődnünk; pedig boldogok lehetnénk és szabadok — a tavasz szellője megsúgja ezt nekünk....

A közelben keres most szemünk valamit, ami, ha kiragadtattunk az álmodozásból, lekötné figyelmünket a földön; és meg is találjuk. Olyasmí ez, amit még nem láttunk, azért érdekel is. Egy mogyorúnagyságú selymes gubó ez, a közeli bokor törzsén szépen odaillesztve, hogy a nap elevenítő sugara megtalálja. Kissé felbontjuk, mit rejt ez magában? A puha szálak engednek ujjainknak, szétnyílik a burok és íme a titok: sűrűn egymáson ezer apró mákszem egy csomóban; pókpeték ezek, puhán begöngyölve a selyemben; gondosan el vannak helyezve s egyik olyan mint a másik; védte őket a tél zord lehelete ellen a fatörzs kérge, melegen tartotta őket a sűrű gubó; a fagy ugyan behatolt mindegyikhez, de mégis, a szunyadó életet ki nem oltotta belőlük; lassan-lassan fejlődtek az embriók és a minden petébe beleoltott élet továbbformálódott s most, amire ismét a tavasz érinti a szunnyadó csirákat, kialakulnak az apró póktestek a a peteburkon belül. Majd feszül a burok, majd meg is hasad és kivedlik mindegyikből egy-egy fiatal pók. Mind egyszerre kelnek ki, mind egyformák; még most testvérek és együtt maradnak. A gombostű feje nagyobb mint ők, de azért lába van mindegyiknek, még pedig nyolcz. Nemsokára szűk nekik a gubó, már nem férnek bele, mert nőnek és mozognak és igyekeznek kifelé.

hasadozott; cserzett borból készült tárgyak eltörtek; a zsebünkben levő szivarok porrá omlottak szét, sőt a nyelvünk is kiszáradt. A jég, meg a behűtött víz gőzölgött, de a hideg üvegeket nem futotta be a harmat és a poharak, amelyekbe jégdarabokat dobtunk, elhasadtak, mint nálunk, ha forró vizet töltünk a hideg pohárba.

Sajnálattal reggel nem vadászhattunk, hanem a legforróbb órákba kellett azt elhalasztgatni, egyrészt mert a tigris úgyis csak a legnagyobb hőségben várja be a vadászokat. Tíz óráig vártunk a chicare-kra, akik hasonló jelentéseket mondtak el, mint tegnap. Elhatároztuk, hogy ott fogunk hajtatni, ahol tegnap a két bivalyt levágták. Nemsokára már hallottuk is az útra készülő hajtók ordítzásait s körülbelül egy órával reá megindultunk mink is lóháton és elefántokon. Társaságunk már felsorolt tagjain felül még egy indiai rendőrfelügyelő és két vadászunk, Pulman és Nikitsch, is csatlakoztak hozzánk.

Tíz angol mértföldnyire haladtunk kisült djungleken, elhagyott földeken és kiszáradt folyómedreken át s így igen örültünk, amikor a vadászat találkozó helyére érkeztünk. Először mi vadászok foglaltuk el helyeinket, azután megkerülték a hajtók, lehetőleg csendben, most azt a djungle-t, amelyet meg akartunk hajtatni.

Ülőhelyeink fákon voltak elkészítve. Létrákkal másztunk fel a faágak közé, amelyeken az odafektetett fadarabokat a magunkkal hozott kötelekkel megkötöttük s azután rájuk telepedtünk, úgy ahogyan éppen lehetett.

Oldalt lőni vagy megfordulni teljes lehetetlenség volt; csak magunk alá léhattunk biztossággal, ha csak a szél meg nem ingatja az úgy is hajlékony fát. Ilyen helyzetben néha 2—3 órahosszat kell eltölteni a legnagyobb csendben és a nap forró hegyében, 60 fok melegben. Leereszkedni létra nélkül nem sikerült volna, pedig csak egy létrát hoztak el s ez most az utoljára felállított vadásznál volt. Természetesnek fogja találni tehát mindenki, ha a tigris-vadászatot nem sorolom a kényelmes mulatozások közé.

»Miért is kell a fára másznom?« kérdezém B. ezredestől, »talán azért, hogy ott a tigris elől biztonságban legyek?«

Érdekes kis állatkák ezek. Még csak néhány naposak és máris tudnak szőni. Kivonulnak a bokor ágai közé, olyan helyre, ahova a nap melegebben süt; talán többen vannak száznál, de még együtt maradnak, egy csomóban, sűrűnek-forognak és szőnek. Finom szálakat húznak össze-vissza az ágvillában, valóságos bölcsőjük lesz emígy, amelybe hideg éjszakán belebújnak. Még nem esznek és mégis nőnek, mert a petéből a szik részben még bennök van és ez táplálja picziny testöket. Mindeddig jó testvérek voltak s elég nagy a fészük; nappalonta kijönnek, ide-oda mászkálnak, szálon lehocsájtognak már s erősbödnök, nagyobbodnak, de most már meg is éheznek: ezzel vége a testvéri együttmaradásnak; széjjelmennek, de addig is mi a legközelebbi táplálék? egyik megeszi a másikat és e révén nőnek meg. Az ő életük küzködése most megkezdődött már; miből fognak megélni, hol fognak boldogulni? széjjelmentek....

Már egy hét múlva a rét fűszálai között, a bokor levelein, a kerítés léczsein, mindenféle kicsiny pókhálók tűnnek elő; oly finomak, hogy aki nem keresi szemével, meg se látja. Pedig érdemes ám megkeresni, mert ilyen emberi kéz művészete nem szőhet. Szép kerek ez a hálócska; van közepe, mint a kerék agya; van küllőfonala minden irányban; van kerülete feszesebb szálakból szöve és a küllők köze, a háló egész területe finomabb fonalakkal szabályosan be van húzva. A közepén ül az apró pók; most már akkora, mint két gombostűfej együttvéve. Még tiszta és friss a háló, de másnap már láthatunk benne szűnyogszár-

»Oh dehogya« felelte ő, »a tigris leszedi a vadászt innét felülről is, ha éppen akarja; csak azért kell ilyen magasságban ülnünk, hogy beláthassunk a magasnövési fűbe felülről, mert alulról az ember nem tekinthet be«. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezmem, hogy a tigris, ha még nem evett emberhúst, ha tehát nem »men-eater«, akkor rendesen menekül az ember elől és csak megsebezve válik igen veszedelmessé. Nem régen történt meg az, hogy egy ilyen megsebezett állat ugrásban lekapta a vadászt, egy tisztet, a magas fáról. B. ezredest is, aki már közel 80 tigrist ejtett el, elragadta egyszer a megölt bestia és tovavonszolta, nyakán és karján mutogatta nekünk a tigrisfogaktól eredő mély sebhelyeket.

Természetesen nagy gondosan megvizsgáltuk most még egyszer Lancaster-fegyvereinket és vadászaink arczáról leolvashattuk az izgatottságot, de az előbb elmesélt rémhistóriáktól elnémitott vadászkedvet is.

A hajtás elég sokáig tartott, mindamellettt nem kellemtelenül töltöttük el ezt az időt, a forróság daczára »a legnagyobb izgalomban és várakozás közben«.

En ugyan többször hallottam a vadpávákat, jelül annak, hogy a közelben jár a tigris; hasonlót jelent ez, mint nálunk a fáczánkakas nappali mozgolódása, ami a csúszó róka közelgését árulja el.

Pompás pávahímet láttam, azonkívül sok előtünk elvonuló majom-családot, végül egy szép »samber«-t (Rusa Aristoteles B.); ennek színe sötét volt, alakja tömzsi, rövid, nyaka széles; fején alacsony, de vastag agancsokat viselt és rövidlábú volt, hosszú farkkal — minthogy a hajtás vége felé volt, célba fogtam és el is ejtettem.

Ezután lemászáltunk egyenkint a fákról. Mind-egyikünk persze a tigris után kérdezősködött s ez tényleg itt is volt; a mérnök egy perczig látta; valószínűleg dr. W. és ő között csúszott el annélkül, hogy puszkavégre fohatták volna.

A forróságban való kényelmetlen ülés nagy fáradtsága miatt most kis pihenőt kellett tartanunk, amialatt néhány szóda-, Hock- és pezsgőpalaczknak fejét lecsap-

nyákat meg lábukat lógni; egy vékony szűnyogocskát megfogott a pók és kiszívta. Este azután kitakarítja a hálót, nehogy más arra repülő szűnyog észrevegye a veszedelmet.

Amire a kertekben a tikkasztó nyár nyomai már mindenemeglátszanak és a lankadtlevelű bokrok ágairól itt-ott hullani is kezdenek a levelek — akkorára ismét szemünkbe ötlük mindenfelé a sok keresztés pók. De most már nagyok; élénkszínűek, pirosak, barnák vagy fakósárgák, sőt vannak majdnem feketék is köztük. Egyik ilyen, a másik olyan; ez vékony, amaz meg vastagabb, mindegyik más és más, pedig testvérek voltak és ezért fehér keresztet is visel a hátán valamennyi. Csak ebben s még valamiben egyformák: álnok, veszedekő, mérges a természetük és bámulatosan értenek a szövésfonáshoz, művészek ebben egyaránt.

A lugas vadszöllőindái között észreveszünk egy ilyen nagy kerekhálót. A szabályosság mintaképe ez. Olyan jól megválogatta helyét a pók, éppen ott feszítette ki, ahol a legyek, a szűnyogok, meg egyéb apró szárnyasok ki és be repülnek, ha majd a kertbe, majd pedig a hőség elől az árnyékos lugasba igyekszenek; amennyi légy arra száll, mind megfogózik benne. A pók azonban most nem ül a háló közepén; vajjon hol van? Neme szabad mozgású ő, nem hagyhatja el a hálóját, ez az ő üzlete, ott kell lennie. Közéleben a hálónak néhány összesodrott levelet látunk összekötözve pókfonalal: ez a lakása s bizony abban is ül, ott bújik el, hogy a szegény kifosztandó vándorlégy észre

tuk. Ezeket hinduk czipelték utánunk és azután megszózt jégben a földbe ásták.

A következő hajtás meddő volt; utána ismét elefántjainkra ültünk fel azon czélből, hogy hazautazzunk. Én a vadászó életántra másztam fel, amelyen a »handar« volt; ez egy bőrből és fából készült, magas korlással körülfogott kettős ülés, amelyen azonban igen kényelmetlen ülés esik.

A következő napokon csak úgy jártunk, mint az elsön; a szemtelen ragadozót, a tigris nem láttam most sem, de friss, széles nyomát igen. Egyszer majdnem sikerült a hajtás. Az éjjel levágott a tigris egy bivalyt s nyomai a közeli djungle-ba vezettek, ellenben kifelé vezető nyoma nem volt. A legnagyobb óvatossággal körülállították tehát a vadászokat és a hajtókat; mi pedig csöndesen felmáztunk a fákra. »A legnagyobb izgalomban és várakozás közben« kuczorogtunk ismét magas üléseinken, amidőn egyszerre csak az egyik elefánt trombitálni kezd s a varjak meg a pávák nyugtalankodnak már; még mielőtt valamennyien helyeinken voltunk volna, oldalt ki-osont valahol a felzavart tigris. Oh te szerencsétlen elefánt! gondoltam magamban, nem hagyhattad volna-e iszonyú vészkiáltásaidat későbbre, ha csak öt perczel is? Most már oda van a tigris és hiábavaló minden további hajtás!

Igen gyakran megtörténik az is, hogy a »mahout«-ok (az elefánt-vezetők) félelemből ordításra ösztönzik elefántjaikat, hogy így a tigris időnek előtte felzarva, elosonhasson, nehogy ők abba a megsebzett állat üldözésével járó kellemetlenségbe kerüljenek, amelyben lelógó meztelen lábaik, csak az elefánt füleitől takarva, könnyen veszedelembé juthatnak. Ez alkalommal ugyan biztosan a közelben volt a tigris és az elefánt trombitálása nem volt véletlen. Lehet bár, hogy a tigris megérezvén, félelemből ordított, jól tudván, hogy ezzel csak örömet okoz mahout-jának, — elég okos ehhez az elefánt.

Általában csodálatra méltó az elefántok okossága. Amit előttük ismeretes nyelven mondanak nekik, azt megértik és a mondott parancsot teljesítik is. Ceylonban láttam egy elefántot, amelyik orrmányával és fogaival

köveket hordott egy híd építéséhez. Mint a szakképzett kőműves maga, úgy rakta fel és igazította össze a köveket; ha a kövek igen nehezek voltak, akkor lánczot hozott elő s ezzel körülfogta és vonszolta azokat. Ilyen esetekben csakugyan kérdezhetjük: hát ez is ösztön?

A tigris oda volt s így most már csak más vaddal kellett beérnünk; ugyan ez sem volt megvetendő. Lőtünk szarvasokat, majmokat, pávákat stb., ezek között akszisz-szarvasokat is (*Axis maculata* B), amelyek vörhenyesek, fehéren foltozottak, hátukon végig fekete vonással; alakjuk tömzsi, farkuk hosszú, fejük rövid, keskeny; agancsuk hatágú, líraalakú és hátrafekvő.

A majmok nagyok voltak, szürkék, roppant hosszú farkokkal. Valóban megindító volt egy majom-mama, amelyik szinte irgalmat könyörögve, apró fiát elének tartotta. Egy másik anyamajom elesett, de a mellén volt fiát nem találta a golyó; ez nem bírta felfogni, mi baja történt az anyjának, költögette és unszolta, mintha álmából felrázhatta volna, hogy meneküljön a veszedelemből.

Az a sok páva (*Pavo cristatus* B) valóban pompás látványt nyújtott. Előbb a hajtók előtt futnak, azután fákra szállnak s végre elrepülnek hasonló módon mint nálunk a fácánok.

Úgy a fán ülő, mint a csapatban elrepülő pávák is, amelyeknek ilyenkor csillogó szín pompájuk teljességében érvényre jut és hosszú farkaik tündöklenek, valóban rendkívül szépek. Williamson azt állítja, hogy nem reptülnek magasan és nehézkesek, amit én ugyan nem vettem észre; ellenkezőleg, egynehány olyanra löttem, amelyek igen magasan, a fácánokra emlékeztető nyilsebességgel szálltak el fölöttem.

A hinduk nem szívesen látják a pávák vadászatát és az angol tiszték kivánságára abba is hagytuk a lelövésüket. A páva t. i. itt szent madár. Általában itt igen sok a szent állat; vannak szent krokodilusok, szent ökrök, sőt a pápaszemes kígyó is szent. Egy olyan templomot, amelyben sok hízott, útálatos, szent majom élt, magam is látogattam meg Benaresben.

A vadászat napjai elmúltak tigris nélkül, de elég-

ne vegye. Lakásából egy vastag fonál vezet le a kerekháló közepébe; ez a fonál az ő függő hidja; azon rohan le a háló középpontjába, ha megérzi, hogy az megrezdült; a sugarak irányában onnét szétfutó küllőfonalak rezgése megmondja neki, a háló melyik részében fogódzott meg a préda; odasiet tehát most, a vergődő áldozatra ráveti az újabb fonálhurkot, amelyet lábával teste végéből, a fonószemölcséből kihúzott s ezzel meg is köti a szárnyát, lábát, aztán megfogja, megcsípi; csípése mérges — vége van a szegény páranak. Azután kiszívja a zsákmányul ejtett legyet. Ha kitakarította hálójából a hulladékot, akkor ismét a lakásába ül és leselkedve ügyel.

Csak esténként vagy reggel ül ki rendszeren a hálójába s ugyanakkor javítgatja is azt. Bármennyit fog meg a bogarakból, nincs kegyelme, nincs elnézése, mert csak éhsége, küzdelme, megmérge van a póknak. Szerelme sincs — minden állatnak van párja, mindégylek szeret egyszer legalább — csak a póknak nincs szerelme!

Karcsú legényke a hím; szerencsét próbálni jár ide is, oda is; mindig csak kóborol, ha megérett. Ennek hálójába csak fiatalok vannak. Tele vágygyal keres, fürkész; végre megtalálja a keresett hálót, ahol a nagy pók lakik. Dehogy merne oda közlelni; félve csak kerülgeti napokig. Majd mégis felbátorodik s a háló közelébe vonul az ágra. Onnét fonálhidat épít magának a hálóhoz és külön fonálán lesi, mikor jön le már a pók hálójába közepébe nyugodni; talán ott megközelítheti és rábíthatja sze-

relme elfogadására. Nem nagyon türelmes az igaz, izeg-mozog folytonosan, meg nógatja a már választott párját, rezgeti hálóját, jöjjön le már lakásából — az pedig ott ül és les; ha a hím rámerészkedik a hálóra, ha ügyetlenül abban megakad és el nem siet idejekorán a saját fonalaira, akkor jaj neki! lerohan a pók eszeveszetteen, ráveti magát és vége lesz neki is mint a légynek.

Késő őszzsel, amikor az éjjeli dér hervasztó lehelete megbénítja már a kert életét s a síró szél lefújja a fák és bokrok elhalt leveleit, amikor a bogárság már nem zümmög és a nagyobb állatok is télire készülődnek, akkor a pók szintén élete végét érzi. Már nem szövö hálóját, már nem eszik — de még nem esik le a földre, meghalni még nem tud, még valami köti az élethez. Lankadtan leereszkedik majd, fatörzset keres és oda vánszorog, ahol védett helyet találhat, a kéreg zugába, a törzs aljába. Ott aztán megkuporodik.

Másnap egy mogyorónyi selyemgubót látunk ott és egy erejét vesztett, kiaszott pókot. Már nem mozog; lába is alig rángatózik; egy rövid szálon lóg. Majd elszakad ez az utolsó szála is és leesik, eltűnik az elátkozott pók. Hálátlanságáért, de kegyelemből, megadta neki az istennő az élet minden küzdelmét, minden keserűségét és elvette minden örömet. Csak egytől nem tudta megfosztani s ez erősebb volt, mint az istennő átka, az utolsó órában az győzött: az anyai szeretet. Végső erejével megszötte fiainak a selyembölcsöt.

Dr. Lendl Adolf.

séges vaddal és mondhatjuk, kellemesen. Az ilyen vadász-kirándulások estéi is vígan folynak rendszerint. Talán szabad itt — bár nem tartozik a vadászathoz — a kígyómutogatókról és az eszkamotőrökről is megemlékeznem.

A szoba közepébe, a kőpadozatra állítanak egy földdel megtöltött fazekat, beledugják a mangotgyümölcs magját és befedik a fazekat kendővel. Öt percz múlva a takarót felemelve, a magból kikelt kis növénykét látunk; fél óra alatt pedig egy több láb magas, egészen friss mangotbokor nő ki a fazékból, mely teljesen elkülönülten és a bűvésztől érintetlenül ott áll. A bokor növekedését tízpercenként meg lehet figyelni a kendő fel-emelésével. Ez volt a legbámulatosabb mutatvány, amit valaha csak láttam.

Igen meglepők, bár kevésbbé kellemesek a kígyótánczoltatók bűvös mutatványai. Ezek a pápaszemes kígyót (*Naja tripudians* B.) használják e czélra; »tschintu negu« ezek indiai neve. Nyakát paizsszerűen felfújhatja a kígyó, amely szintén szent állat, mert egyszer paizsával árnyékot vetett a forró napon elaludt Buddhára, amikor kifáradva a földre feküdt pihenni. Kosárban tartogatja ezeket a bűvész; leül a földre és szívszaggató hangokat csal ki klarinéthez hasonló hangszeréből, a mire nemsokára kibújálnak a kígyók a kosárból, fel-emelik magasra sárgás testöket, kiterjesztik koronghoz hasonló nyakukat, himbálózhatnak ide-oda, sőt szíszegve csapnak a lábán ülő hindura, aki néha szintén himbálódzik, de rendszeren nyugodtan flótázik. Mink nem nagyon jól éreztük magunkat, amikor közvetlenül előttünk hat olyan nyira mérges kígyó egészen szabadon mozgolódott; méregfogaik nem voltak kitörve. Általában irtózom mindentéle kígyótól; Braziliában sem tudtam azzal a gondolattal megbarátkozni, hogy egy óriási kígyó a lakótársam; mindig irtózatossá találtam azt, ha egy óriás kígyóval kellett találkoznom, amely — kivált Para-ban — sok helyütt a házakban a macskák szolgálatát teljesítette.

A bűvészelőadás végeül a kezébe fogja kosarát a hindu és ebbe belekúsznak azután a kígyók egymásután; szűk tartójukat azután beborítja egy kendővel.

Más, de szintén esteli mulattatás volt a »nautsch«, a táncz. Rendszeren családi, vagy vallásos ünnepek alkalmával kerül arra a sor. Rettenetes fuvola-, guitarre-, dob- és tamburin-keverékzene mellett tánczólnak a nautschleányok körben forogva, felső testük élénk ide-oda mozgatásával; testüket a csipőkben forgatják és gyakran ugrálnak egyik-másik néző előtt szerelmes szempillantásokkal. Fiuk váltják fel azután a barna szépségeket, akik európai fogalmak szerint tulajdonképen nem is szépek. A fiuk dervisek módjára forgolódnak

csupán lábujjhegyen. Erre ismét a leányok jönnek elő hosszú, a földet söprő szoknyákban és iszonytató éneklésbe fognak, amiközben időnkint fátyolt vonnak magukra. Így folyik ez változatosság nélkül; egy negyedórai mulla-

Tigrisfej.

„A Természet“ számára rajzolta Vastagh Géza.

A mi európai, többnyire úgynevezett »mestereink« vagy »tanáraink« közül egyik sem mérkőzhetik ezekkel az ügylásziki igénytelen bűvészekkel, mert ezek valóban hihetetlen dolgokat művelnek.

tozásból elég volna és mégis sok bennszülött egész éjjel se győzi nézni.

Azonban térjünk vissza a vadászathoz.

Több napi ekspedíciónk, amely bő zsákmányhoz juttatott úgy minket vadászokat, mint a fáradhatatlan botanikust is, majdnem tigris nélkül fejeződött be — egyet azonban mégis elejtettünk a »doolie«-ból, még pedig lőtte az indiai rendőrfelügyelő. Első lövésre megsebezte, azután megvárta a míg elgyengül az állat és végül Capt. P. és S. társaságában a vadászó elefántra szállt, a mely igen bátran követte a véres nyomot.

Egyszerre azonban megáll az elefánt s egy pillanat alatt már a fején terem a tigris, de az elefántnak sikerül lerázni magáról a bestiát. A most eldördülő lövések azonban nem találják el a tigrist. Erre a megijedt elefánt megvadul — s ez egyike a legveszedelmesebb fordulatoknak — és megfutamodik. P. és S. rajta maradnak az elefánton, de a merész rendőrfelügyelő lecsúszik róla, letérdel, czélba fogja az odacsúszó tigrist és jól irányzott lapoczkalövésével le is teríti. A két kapitány és a mahout pedig csak két mértföldnyire voltak képesek az elefántot megállítani, mert ez tüskön-bokron keresztül vadúl rohant. Egy faág elég aggodalmasan sebezte meg P.-t, míg S. ép bőrrel menekült meg.

A tigris bőrét és karmait trofea gyanánt hoztuk magunkkal Európába, hogy mégis valamit mutogathassunk a tigrisféléből is.

A vasúthoz éjjel utaztunk vissza a túlságos hőséget kikerülendő, még pedig doolie-kban és palankinokban.

Én a világ minden részében megpróbáltam már a hordozható székekben való utazást, azonban a doolie-nál irtózatosabbat aligha volt alkalmam megpróbálni. Az ilyen hordható doolie tulajdonképen egy vastag rúdon lógó, négyzetes szekrény, mely kétoldalt nyitott és vászonvitorlákkal befüggönyözhető.

Ha a földön áll ez a doolie, akkor párnázott alján elég kényelmesen lehet heverni benne, de ha a rúdját elől-hátul vállakra emelik az emberek és hatan futólépésben, lihegve tovaszállítják, akkor a szüntelen himbálódzást alig lehet kibírni. Mindegyik doolie-val 18 ember fut, akik a felváltás alkalmával még elég kíméletlenül ide-oda csapkodják is az egész szerszámot. Taktusban fújnak és lihegnek szegények s minél hosszabbra nyúlik az út, annál borzasztóbban vonítanak, sőt kiállhatatlan módon ordítanak; »pineke poni« és »heavy« szavakat tudtam megérteni csak, ami az indiai nyelvben »vizet« és »nehezet« jelent. Ebből persze megértettem azt is, hogy szomjaztak és hogy nehéznek találtak engem. Az angolok már megszokván ezt az utazást, nyugodtan aludtak, én azonban nem bírtam ki sokáig és rövid időn én is gyalogoltam barna szolgálaim társaságában.

Fáradtan, izzadtan és a portól fuldokolva megérkeztünk végre a vasúthoz, nem éppen irigylendő állapotban. A felüdítő fürdő és a csibékből meg rizksásából készült »Currie« ismét megszüntették fáradtságunkat és újból megindulhattunk volna a vadászathoz fáradalmaiba. Sajnos azonban, itt Indiában már nem volt több részünk benne.

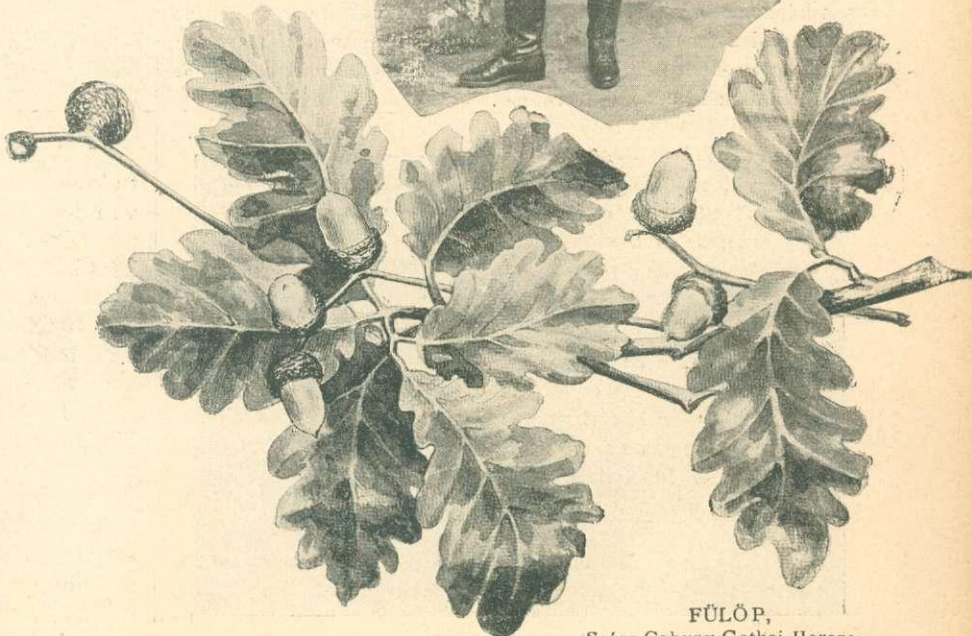
Bombayból egyenesen Suez-en át Triesztbe és innét Bécsbe siettünk, hogy idejekorán megérkezhessünk az akkori világ-

kiállítás megnyitásához egyrészt, másrészt pedig, hogy a megkezdődött siketfajd-dürgéstől se késsünk el.

* * *

Ő kir. Fensége Fülöp Szász-Cóburg Góthai Herczeg »Vadászatok négy világrészben« című munkájából kegyeskedett nekünk átengedni ezt az oly érdekes és vonzóan megírt fejezetet, mely kitüntető kegyért mélyen érzett hálánknak e helyen is kifejezést adva, sietünk megragadni az alkalmat, hogy a fényes nevű író remek és tanuságos élményeivel megismertessük olvasó közönségünket és tesszük ezt kész örömmel annál inkább is, mert a fenséges úr irodalmi működése leginkább német és francia lévén, magyar közönségünknek ritkábban volt alkalmunk az ő szép értekezéseit olvashatni. Egyébiránt nemcsak mint vadászati íróval, de mint a numizmatika szakírójával is találkozhatunk fényes nevével a folyóiratokban s e révén — különösen a numizmatika terén — a szaktekintély híret és elismerését vívta ki magának. Éremgyűjteménye, melyből a tanulmányaihoz szükséges adatokat meríti, egyike a legbecesebbeknek, még pedig nemcsak a darabok számánál, de azok ritkasága és tudományos értékénél fogva is.

A fenséges úr gyakran megfordul hazánkban s általában mint hazai birtokos és rokonszenves egyéniségénél fogva is egyike az ország legnépszerűbb főurainak. Birtokai javarészt Gömör-, Borsod-, Heves-, pest-, Hont- és Nógrádmegyében fekszenek, de leginkább a pestmegyei vacsi pusztán, Selmezbánya közelében Szt. Antalban, Gömörben Pohorellán és Felső-Baloghön szeret huzamo-

FÜLÖP,
Szász-Coburg-Gothai Herczeg.

sabb ideig tartózkodni, vadászati szenvedélyének áldozván, mert igen sokat és nagy szenvedéllyel vadászik, épp azért vadásztrófeáinak száma máris légió és sok tekintetben páratlan is a maga nemében. Általában ismeretesek azok a szép dámlapátok, amelyeket évente az országos magyar vadászvédegylet által rendezett agancskiállításokra szokott rendszeresen küldeni, melyek általában mind a híres vacsi vadásból kerülnek. Évente meg szokta látogatni a szarvasbögés idejében baloghvári remek szarvas- és sörtevad-pagonyait is, melyet a mezegegyi zárt vadások képeznek — s e helyen ejti el azokat a gyönyörű *fehér* agancsárokat, amelyek *Viktória* angol királynőtől ajándékba kapott fehér szarvasoktól származtak le. Ugyancsak ezekből egy érdekes és felette kiváló példánynak preparált fejét láthattuk a millenniumi kiállítás alkalmával, ahol *Ő kir.* Fensége *külön* pavillonjában mutatta be magyarországi birtokainak termékeit számos vadásztrófeáinak egy részével együtt. — Mégis talán legbecsesebb zsákmányait azokban a gyönyörű erdőségekben hozza terítékre, melyek szinte végnélküli terjedelemben a gömörmegyei Királyhegy-lánczolat alatt, a Garam- és a Murány völgyben terülnek el s terjedelmességükre nézve egy kis ország határaival vetekednek, míg szépségük a világ legszebb vidékeivel versenyez. Medvék, szarvasok, sörtevad és hiuz, ezenkívül nagy számban özvad, siket- és nyírfajd népesíti ezen páratlan vadászeldorádó — mert méltán annak mondható — rejtelmes sűrűjeit. Mindezek közül azonban a fenséges vadászúr vadászati ideálizmusa leginkább a nemes szarvas, az »erdők királya« felé fordul, mely valóban a legméltóbb tárgyát is képezheti a férfiúi kedvtelésnek, mely tárgyában az egyoldaliasság határain túl inkább az eszménynek áldoz nemes szenvedélyében. A bögés idejében a fenséges vadászúr heteket tölt el Pohorella, Klatna, vagy Pusztó-Polo vadászkastélyaiban; a nagy kiterjedésű hegység különböző pontjain emelt vadászházakban pedig nem csak egy éjszakán várta már a virradó reggelt, hogy a korai szürkületben rigyető szarvast biztos fegyvere elé kerítse. És minő szarvasok azok, melyek azokban az öröksötét fenyvesekben hordják fejedelmi koronájukat! Pedig az ősi törzsállományt betelepített szarvasok képezték, melyek még a fenséges úr boldogult atyja, Coburg Ágost herceg idejében helyeztetek ott el, egyelőre zárt területeken, majd az állomány felszaporodásával kibocsájtattak a nyílt pagonyokba, amire aztán oly fejlődésnek indult a különben is remek törzsanyag a tagadhatatlanul elismerésre méltó és mindenképp felett szakszerű kezelés folytán, hogy immár agancsfejlődés tekintetében is első sorba helyezkedett hazánk legkiválóbb fővad-anyagával, amely csak képzelhető, miről nem egy alkalmunk volt meggyőződést szerezhetni a fenséges úr által a budapesti agancskiállításokon bemutatott remek példányú kapitális szarvasagancsokból, melyek mind sajátkezüleg szerzett trófeák.

Klatnai szarvas.

Egyébiránt a Coburg hercegi fővadterületek európai hírének, a mit nem annyira felette vaddús voltuk, mint inkább talán remek kapitális agancsokainak tulajdonítható, mely a legviláglatottabb vadászok figyelmét és érdeklődését is lekötheti és a fenséges vadászúr vendégszeretete nem is zárkózik el a vadászgyönyörök gavalléros megosztása elől s nem egy magas vendég élvezte már a vadászélvezetek ama páratlan gyönyöreit, melyek vadászterein kínálkoznak a boldog kiválasztottak számára. A mostani német császár trónörökös korában szintén élvezetes vadásznapokat töltött itten; felejthetetlen Rudolf trónörökösünk sikeres medvevadászataira pedig ki ne emlékeznék még?

Nem lehet az itt feltáruuló szépségekről, gyönyörűségekről eleget írni; kevés arra a szó is! Csak azt kívánjuk ezek után a fenséges vadászárnak, hogy a küszöbön levő vadászélvezetek gyönyöreihöz minél többször hozzájáruljon a *siker* elismerő pálmája Diana istennő jóvoltából.

Kihaló állatfajok.*)

Irta: Sajó Károly.

(Folytatás).

A *madarak* pusztulásáról általában valamennyien tudunk valamit, de egészen konkrét adatunk mégis kevés van felőlük.

Nagyon természetes, hogy úgy általában véve ezek közül is a tehetetlenebb fajok vannak első sorban veszélyeztetve, míg az ügyesebbek, óvatosabbak tovább daczolnak a fehér ember fegyvereivel és azokkal a viszonyokkal, melyek az ő bevándorlását az ősi állapotban levő vidékekre követni szokták.

Iskolakönyveinkben is olvastunk már egyet-mást a Madagaszkár melletti Szent Mór-cs-szigeten élt óriás madárról: a *Didus ineptus*-ról, melynek *Tradescant* Jánostól való egyetlen kitömött példánya állítólag 1755-ben pusztult el az oxfordi múzeumban. Ez az eset és elég más is ugyancsak kézzelfogható módon bizonyítja azt, hogy mennyire elhibázott dolog, ha már nagyon

Szarvasbögés a Garamvölgyben.

*) Lásd lapunk XI. számát.

ritka fajokat, a helyett, hogy a szabad természetben kímélnék, óvnák, sőt mindent elkövetnének a végett, hogy lehetőleg elszaporodjanak, inkább lelővik, hogy a múzeumok polczain pompázzanak.

A mai tudománynak nagyobb szüksége van az élő állatra, mint a kitömtötre, mely előbb-utóbb tönkre megy.

Ugyanúgy járt a francziák *remete-madara*, (*Pezophaps solitarius*), mely szintén a Madagaszkár közelében levő Bourbon-szigeten élt.

Éppen félreeső szigetek óvtak meg legtovább számos olyan fajt, melyek a nagyobb kontinensekről gyorsan eltűntek. A Szamoa-szigeteken még van a *fogascőrű galambokból* egy faj, a *Didunculus strigirostris*, mely az imént említett madagaszkárvidéki kihalt formák talán egyetlen élő rokona.

A *Didunculus* azelőtt a szamoai utazók egyik főtáplálékát alkotta, de most már nagy ritkaság; még pedig, mint mondják, azért, mivel az európaikkal együtt bevándorolt macskák a fogascőrű galambok fészkeit sorban rabolják ki. Állatkertekbe élő és múzeumokba kitömtött példányok kerülnek ugyan még folyvást; de nem olvastunk még arról, hogy valami alkalmas éghajlatú és macskáktól ment más vidéken igyekezett volna őket valaki a szabadban meghonosítani. Pedig éppen ez volna a fődolog, mert az a két Szamoa-sziget, a hol e madarak utolsó maradványai még előfordulnak, oly kicsi, hogy földünk térképén majdnem csak két pontot képviselnek. És ha már csak néhány száz van mindössze a *Didunculus*-ból, akkor az állatkertekbe és múzeumokba való literálás valóban siettetni e madárcsalád teljes kivészését a földről.

Az efféle pusztulás, mint említém, a kevésbbé ügyes madarakat teszi tönkre első sorban és még ezek közt is legelőször azokat, a melyek nem szaporák.

Szaporátlanság dolgában nevezetesek például a *pinguinek* és az *alkák*, melyek csak egyetlenegy tojást tojnak egy költésre és egyenes testtartással költik ki.

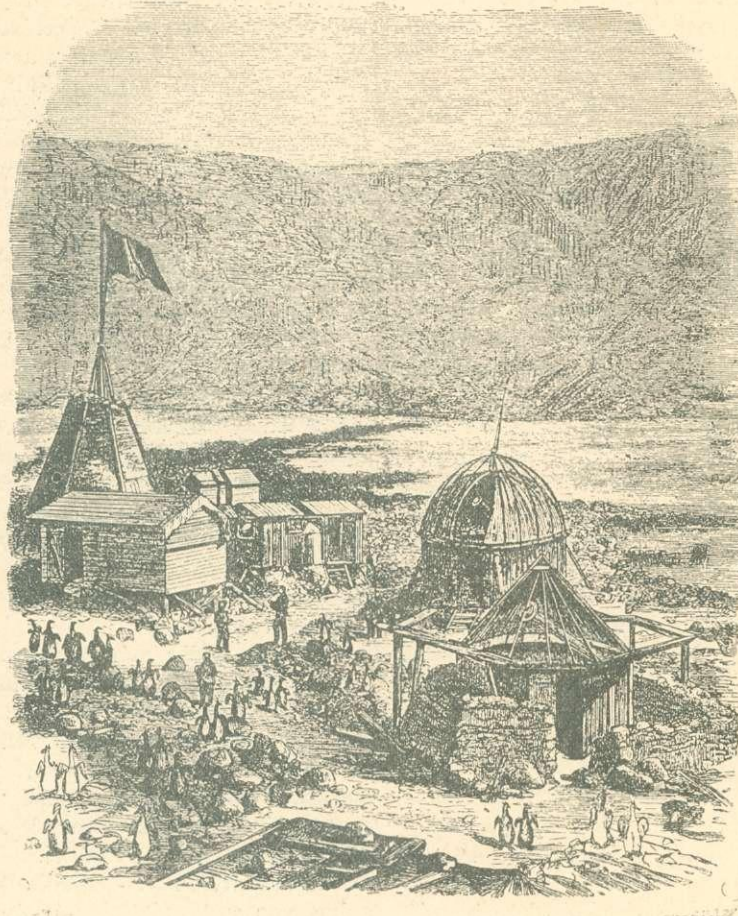
Ez volt az oka valószínűleg az *óriás alka* (*Alca impennis*) teljes megsemmisülésének, a mi annál föltünőbb, mert nagy tömegekben élt nemcsak Európa, hanem Észak-Amerika északi tengerpartjain is. Csak hogy, mivel elsatnyult szárnyaival röptülni nem tudott, a tengerészek és a fókavadászok ezt is — mint a foka-féléket — egész csordákban terelték össze költés idején és rövidesen lebunkózták. 1844 óta élő példányt senki sem látott már belőle; csak a múzeumokban van itt-ott egy-egy kitö-

mött darab, melyeket, sajnos, nem lehet többé életre kelteni.

Ha eme szegény nagy alkák számára, akkor és ott, a mikor és a hol még volt belőlük egy kis maradék, akadt volna néhány olyan »madárhegy«, minőket Skandinávia sziklás partjain találunk és a hová a madárállományt féltékenyen őrző tulajdonos engedelmé nélkül még a lábát sem szabad idegennek betennie, akkor az *Alca impennis* most nem tartoznék a kihalt fajok közé.

Egészen ugyanabban a helyzetben, mint a megsemmisült északi alka, vannak földünk déli félgömbjének sziklás partjain és szigetein az ottani hidegebb éghajlat *pinguinjei* (*Aptenodytes*) is. Hogy még van belőlük, ezt csak annak köszönhetjük, hogy arra kevesebb ember és hajó jár, mint az északi félgömbön.

Éppen a pinguinek lakóhelyeinek nagyrészt való elhagyatottsága tartotta fenn eddig ezeket a maguk nemében páratlan madarakat. Mert az emberrel nem lévén megelőzőleg dolguk, a félelmet egyáltalában nem ismerik. Klasszikus példáját látják ennek a jelenségnek olyan emberek, a kik azokra az elhagyatott helyekre utaznak. Bemutatunk olvasóinknak egy ilyen csendéletet, (kép), melyet 1874-ben vett föl a lakatlan Szent-Pál-oczeáni szigeten az a tudományos expedíció, melyet Franciaország küldött oda, hogy deczemberben a Vénus bolygónak a nap előtti elvonulását tanulmányozzák. Azok a kettős bóbítás pinguinek (*Endyptes-Aptenodytes chrysocome*) még semmit sem tudtak arról, hogy minő kegyetlen ragadozó némely ember. És attól az expedíciótól sem tudták meg, mert azok sem bántották őket, egy-két kitömtésre való darabot leszámítva. A hevenyészett

Kétfóbítás pinguinek Szent-Pál szigetén.
1874-ben történt felvétel után.

obszervatóriumok közt, az emberekkel együtt a legnagyobb nyugalommal sétáltak, egyenes állásban, a furcsa szelid madarak; bekandikáltak az improvizált házakba, megkopogtatták csőrüikkel a sohasem látott műszereket és ha a keskeny gyalogjárókon, melyeket a tenger felé jártukban századok folyamán éppen maguk a pinguinek taposáltak ki, az expedíció tagjai szemközt találkoztak ezekkel a madarakkal, akkor az emberek szépen fölemelték a nagy madarat az útból és oldalt tették, mert különben a madár nem került volna ki az embernek, melyet ellenségül ismerni még nem volt alkalma.

Elgondolhatjuk, hogy ha valami csekély eredményel járt foka- vagy cetvadászcsapat, magát kárpótolni akarván, fókaszír helyett madárzsírra veti az eszt és

rájok üt ezekre a pinguinekre, még hirmondó sem marad belőlük. De nem is maradt belőlük másutt sem, a hol az európai lakosság már elszaporodott; és ha senki sem törődik velük, talán rövid idő alatt úgy járnak, mint az óriás alka, melyről száz év előtt senki sem hitte volna, hogy kihalhat arról az egész óriási területről, mely hazája volt.

Csak néhány példa ez a madárvilágból. De százával lehetne egymás mellé sorolni a veszélyeztetett fajokat, melyek földi szerepük tizenkettedik óráját élik és megmentésük már csak czéltudatos és gyors intézkedéstől függ. Hiszen tudjuk, hogy nemcsak az ügyetlen röptől, hanem a levegő legbiztosabban evező urai sem állanak sokkal jobban. Kivált azok, a melyekre, mint rablókra, rossz szemmel néz az ember. A *sasokat*, a melyek egy-egy egész európai országgrészt laknak, talán újjaikon számlálhatnók meg; ezeket persze irtják nálunk mindenképen, mert kárt tesznek. De azért a *keselyűknek* is olyan a sorsuk ezeken a tájakon, ámbár sokkal kevesebb háziállat megy a rovásukra. Pár év előtt Boszniából hangzott föl a panasz, hogy a keselyűk, melyek azelőtt ott bőven voltak, rohamosan pusztulnak, még pedig azért, mert a naturalisták, kik gyűjtemények és állatkertek számára liferálják, tömegesen lövik és fogják öregét-apraját.

Szerencse még, hogy Ázsia és Afrika éppen e nagy madarakból még fönntartott annyit, hogy Európából való kihalásuk esetén ott megmenthetők lesznek, mivel az ottani bennszülöttek egy része egyáltalán nem bántja őket, hasonlóan, mint a balkán félsziget bennszülött népei.

Ne higgyük, hogy a fönnebb ecsetelt pusztulás csak a magasabb rangú állatokról áll. A ki figyelemmel kíséri az alsóbb rendűek viszonyait, az általános meghátrálást látja azok közt is mindenfelé, első sorban persze szintén olyan fajok körében, a melyek vagy kártévők, vagy ehetőek, vagy másképen fölhasználhatók.

Nagyon természetesnek tartjuk ugyan, hogy a *krokodilokat* irtják az emberlakta vidékek vizeiben és ezt Amerikában olyan sikerrel végezik, hogy nagyobb, öregebb darabok már igen ritkák. De másrészt helyesnek tartanók, ha egyes félreesőbb alkalmas helyeken teljesen elzárható vizekben meghagynák őket; persze jól gondoskodva arról, hogy onnan ki ne szökhessenek. Mert az ilyen fajok teljes sakkban tartása indokolt, de tökéletes kiirtásuk mégis nagy kár lenne az utókorra, mely a zoológiával többet fog törődni, mint a mai börze-társadalom.

Már határozottan nagy veszteségekről kell beszámolnunk a *teknősbékák* köréből, kivált a leghasznosabb fajok felől.

Az óriás *börteknős* (*Testudo coriacea*), melynek súlya néha 600 kgra rúg és mely azelőtt bőven mutatkozott az ő hazájában, ma már a legnagyobb ritkaságok közé tartozik; ámbár — mint mondják — ezerre menő tojást is rak évenként. Bajos volna megérteni a nagy tengeri teknősök rohamos pusztulását, ha nem tudnók, hogy *petéik lerakása végett a partokra kell kimenniök*. Mivel tojásaik kitünő emberi eledelt adnak, de amellet maga a teknőshús is — már t. i. egyes fajoké — nagyon becsült és a teknőpánczél is felhasználható, a terjeszkedő emberi lakosság ma már minden közelében levő teknőstanyán lesben áll, hogy a peterakás idejében a földbe rakott tojásokból, valamint az ilyenkor elfogott teknősanyákból gazdag zsákmányra tegyen szert. Nem csoda, ha ilyen gazdálkodás mellett ezek a senkinek sem ártó, hanem inkább nemzetgazda-

sági kincsszámba menő nagy állatok a tropikus tájak megfelelő helyeiről évről-évre jobban eltűnnek.

Tökéletesen ugyanaz a folyamat, mint a szilzskin-fókák esetében!

Világos, hogy a tisztán szárazföldi teknősök, melyek a tengerbe sokasem mennek, még rohamosabban vesznek.

A *Galapagos*-szigeteken ezelőtt a hatalmas elefántteknősök, melyek kizárólag csak szárazföldön élnek, több ezer főből álló csordákban éltek együtt és az ott lakóknak majdnem mindent szolgáltatottak, a mire — táplálék dolgában — szükségük volt.

Utóbb azonban a minden józanságon túlmenő „vadászat” pár évtized alatt ijesztő módon összezsugorította az elefántteknősök állományát. Ehhez járult, hogy a lakosság meggondolatlanul sertéseket importált oda, melyeket ellenőrzés nélkül hagyott kalandozni a teknősök peterakó helyein is. A sertések azután összeböngésztek jóformán mindazt a petét, a mi az emberi kutatás elől még valahogyan megmenekült volna.

Biztos, hogy e teknősbékák több faja élt ott még nemrég, de egyik-másik faj már az utolsó darabig megsemmisült. Még most, ha valamelyik ottani szigeten menedékhelyet adnának nekik, úgy, hogy bántani nem volna szabad sem őket, sem petéiket és arról a tilalmi helyről a sertéseket is kiküszöbölnék, akkor a szárazföldi elefántteknősök pár évtized alatt éppen úgy fölszaporodnának ismét, mint a pribilovszigeti fókák.

Csodálatos csekélység kell ahhoz, hogy az efféle veszteségek, a *meddig még van valami magából a fajból*, ismét helyreütdjenek. A természet maga gondoskodik a továbbiról és az embertől semmi egyebet nem kíván, mint hogy egy ideig fékezze öldöklési mániáját — a maga jól fölfogott érdeke miatt!

Általában azt mondhatjuk, hogy a nagy teknősök természetrajza még igen hiányosan van megírva. Akkor, mikor még sok volt belőlük, az illető helyeken ritkán akadt olyan természetkedvelő, a ki életüket behatóbban kutatta volna.

Most pedig már a nagyobb fajok nagy ritkasága, elpusztulása áll az elkésett tanulmányok útjában.

Még korábban, mint az amerikai kontinens partjain és szigetein, végezte romboló munkáját az ember az afrikai részeken. Az annyi zoológiai veszteségről már amúgy is híres madagaszkári vidéken a hatalmas tengeri teknősök is áldozatul estek a fejetlen gazdálkodásnak. A Szécselleken és Sz.-Móricz szigetén, valamint egyéb, Madagaszkártól kelet- és éjszakkeletre eső szigeteken ezek a hasznos nagy állatok pár évtized előtt még elég bőven voltak. Ma már világhírű esemény, ha még valahol egy ilyen hullóóriást megkerítenek — és leölnek. Mert az a furcsa, hogy a teljes megsemmisülés küszöbén sem kímélik e fajokat az emberek, hanem pénzzé teszik. És nem tudunk rá esetet, hogy valaki azért vette volna meg a megtalálótól, hogy ismét szabadon eressze. Mi itt Európában akárhányan megvásároljuk a néptől elfogott madarat, sünt, stb., hogy azután szabaddá tegyük. Ugy látszik, hogy éppen a legklasszikusabb helyeken, hol a legérdekesebb állatmaradványok fönntartásáról volna szó, ilyen gondolat nem jut az ottani intelligencia agyába.

Az utolsó atrikamelléki teknőóriást, mely 1.3 m. hosszú volt és alkalmasint a *Testudo Daudinii* fajhoz tartozott, 1895. májusában fogták az Egmontszigeteken és Sz.-Móricz szigetére vitték. Súlya 240 kg. volt és évtizedek óta már ilyen darabra nem bukkantak. Kívánjuk, hogy ne lett légyen fájának utolsója.

Különös, hogy az emberi gyomor még a *gyíkokat* is szemlátomást megritkítja. A tropikus éghajlat nagy *leguánjai* (*Iguana*-fajok), melyek gyíklétükre kitünő húsúak és e miatt nagyon keresettek, sorjában tűnnek el azokról a tájakról, ahol az európai ember fölüti tanyáját. E miatt az illető piacokon áruk is nagyon magasra rúgott már.

A fönnebbiek után a *halakról* már fölösleges is szólni. Megcsappanásuk — szerencsére — még idején megijesztette az érdekelt köröket, különösen a mi az édesvízi hasznos fajokat illeti, úgy hogy a mesterséges haltenyésztés, kapcsolatban megfelelő tilalmakkal, ma már úgyszólván gőzerővel igyekszik helyreütni a korábbi évtizedek hanyagsága miatt támadt csorbákat.

A *tengeri halak* dolgában még nem ment annyira a védelem; pedig az adriai halászok a tenger kincseinek megfogyatkozásáról eleget tudnak beszélni annak, a kihez bizalmuk van. De látjuk magunk is, ha a Dalmát partok és szigetek környékére vetődünk, hogy milyen szegényesen fizet ott ma már a halászat. Fél is a nép, hogy korlátozzák majd ezt a mesterségét.

De azért örömmel jegyezhetjük föl, hogy a mesterséges halszaporítás már a tengerre is kiterjeszti munkáját. A tőkehalat ilyenformán már 1878 óta kezdik pártfogásba venni és Woods Hole-ban (É.-Amerikában) sok milliónyi apró, mesterségesen keltett tőkehalat eresztek már szabadon. Szintén követésre méltó módon indultak meg efféle műveletek a flodevigi norvég úszó haltenyésztő állomáson, melyek példáját majd sokfelé fogják követni, de még eddig korántsem olyan méretekben, mint a hogy az ügy megérdemelné.

Egyébiránt a dolog természetéből következik, hogy azok az állatok, melyek egész életükben víz alatt tartózkodnak, könnyebben menthetők meg, mint azok, melyek vagy egész életüket, vagy pedig az év egy részét a szárazföldön kénytelenek eltölteni.

(Vége köv.)

Apró közlemények.

A legnagyobb meduza-faj. A szárazföld belsejében élő természetbúvár vagy természetbarát, ki a tenger csodás állatvilágát csak többé-kevésbé jól sikerült rajzok- vagy borszeszkészítményekből kénytelen tanulmányozni, alig alkothat magának fogalmat a meduzák szépségéről. Gomba- vagy harangalakú, gyengéd, fátyolszerű testük többnyire átlátszó, víztiszta; számos faj azonban a rózsaszín, sárga, világosbarna és kék-színnek leggyönyörűbb árnyalatait mutatja; más fajok a szappanbuborékokhoz hasonlóan, változó színekben ragyognak; megint másoknál a belső szervek, különösen a gyomor, sötét ultramarin-kék; gyakran a gomba- vagy kalap-alakú felső részükről lelógó tapogató fonalak szintén eltérő színűek. Nagyságra nézve ezen állatok nagyon eltérők. Gyűjteményeinkben többnyire alma-, ritkán gyermekfej-nagyságú példányok láthatók, melyekből a laikus könnyen azt következtethetné, hogy nagyobbak nem is léteznek. Pedig a *Cyanea arctica* nevű faj ernyő-alakú felső részének átmérője a 2 métert is meghaladja, tapogató fonalai pedig 40 méternél is hosszabbak. És mégis, ezen meduza-óriás partra hozva s a nap hevének kitéve, éppen úgy, mint a többi meduza is, rövid idő múlva szétfolyik s nagy testéből nem marad más hátra, mint egy vékony, csillogó hártácska.

A most élő állatfajok száma a Zoological Record szerint körülbelül 36,600 és pedig: Emlősök 2500, madarak 12.500, csúszó-mászók és kétéltűek 4400, halak 12.000, zsákállatok 900, puhatestűek 50.000, brachiopodák 150, bryozoák 1800, rákfélék 20.000, pókfélék 10.000, ezerlábúak 3000, rovarok 230.000, tüskebőrűek 3000, férgek 6150, coelenteráták 2000, szivacsok 1500, őslények 6100 faj.

Szerkesztői üzenetek.

B. M. Reméljük, sokan fognak részt venni. Ön nem fog elkésni, mert nyilvánossá tesszük majd, ha esetleg megalakul a társaság; ez különben még kérdéses. Kicsiszzerű akváriumot semmi esetre se létesítünk, ha egyáltalában belefogunk, csakis nagyobb-szabásút szándékozunk felállítani. Külföldön sokkal kisebb városokban is vannak akváriumok.

B. L. dr. úrnak. A kívánt akváriumi növényeket meg fogjuk szerezni és küldeni.

R. G. dr. úrnak. Ajánljuk önnek a csekélyebb nagytások használatát. Immerzióra nincs szüksége azokhoz a vizsgálatokhoz. A kéreztett mikroszkóp körülbelül 150 frtba fog kerülni; olcsóbb készülék is megfelelne céljainak.

A. L. úrnak. A szobában kisebbszertű tengeri akváriumot is lehet berendezni. Aktíniák, tengeri csikók és tarisznyarakok fognak leginkább megfelelni céljainak. Ezek kaphatók nálunk is.

S. B. dr. úrnak. Azok az apró fehér tokocskák, amiket a hernyó kiaszott bőrén talált, apró fürkésző darazsak bábjai voltak, amelyek a hernyóban élősködtek. Részletesebben írni fognak róla.

M. R. kisasszonynak. Sajnálattunkra versét nem közölhetjük; nem illik lapunkba.

G. N. dr. úrnak. Szívesen fogadjuk, ha beküldi nekünk a kilátásba helyezett denevéreket és apró halakat. Friss állapotban kérjük azokat.

S. L. főerdész úrnak. Az agancsok értékének megbecsülésére szívesen vállalkozunk. Kérjük azokat intézetünkbe küldeni. Erről a tárgyról egyébként cikket is fogunk hozni a tél folyamán.

M. R. erdész úrnak. Fialat uhukat veszünk még most is. Nem csak hegyes, erdős vidéken élnek uhuk, hanem különösen mocsaras erdőkben is. Az ázsiai uhuk világosabb színezetűek, mint a miénk. A mehanikus uhukat jól lehet használni; intézetünkben kaphat ilyeneket. Augusztus, szeptember, október a főszезón.

Eladó vizsla. Egy jelesen idomító udvari vadász kitünő és teljesen ferm vizslája olcsón eladó. Bővebbet a *Szerk.*

G. L. úrnak. Semmiféle *ferlachi* gyári puskát nem ajánlatunk. A *Pieper*-féle fegyverek is gyári készítmények öntöttvas-részekkel, melyek csakhamar megköttyognak. Ma már csak legfeljebb kerülőknek felelnek meg ily fajtájú füstélyok. Szolid készítményű kézimunka-fegyvereket Budapesten leginkább *Kirner*-nél és *Skabánál* szerezhet. A *biciklit* illetőleg tessék *Deményi és Angyal* céghez fordulni (lásd hirdetésünket), mely cégnél igen jó és nagy csinnal kiállított ily járművek kaphatók.

K. I. Pápa. *Szunyogelleni óvszert* kaphat *Léván* a „*Fekete sas*“ *gyógyszertárban*; még Debreczenben is kapható valamelyik patikában, de innét közelebbi címünk nincsen.

T. I. főerdész úrnak. Vidéki vadászkezdvelő és hivatásos vadász előfizetőinknek fegyverrendelések és kiválasztások (esetleg belövetések) és vadászati kellékek rendelését illető apró szívességeket szívesen teljesítünk, vagy legalább közbenjárunk.

Cz. M. uradalmi erdész úrnak. Most a 20 és 24-es caliberrű sörétes fegyverek kezdenek divatba jönni, mert tagadhatlanul messzebb és élesebben, de sőt sokkal *összebb* is hordanak a nagyobb öblű fegyvereknél.

Cs. L. Tapolcza. Levelet írtunk; várjuk választát.

T. N. Csak tollhiba folytán történt, hogy jeles állatfestőket *Nécsey István* urat »Lászlónak« kereszteltük el.

B. R. dr. úrnak. A tengeri csikóhalakat kisebb szobaakváriumban is lehet tartani és tenyészteni. Részletesebben írunk levélben.

S. M. A fehér vakond nem oly ritka albino mint a fehér holló.

B. I. úrnak. Köszönjük a gyűjtött előfizetőket. Még rendelkezünk teljes számú példányokkal. A mikroszkópokról levéllileg.

Telivér pedigrees-vizslák.

Angol Pointer, Angol Setter, Irish Setter, Gordon Setter, Szálkásszörű német, Simaszörű német, Griffon.

Kaphatók:

FÓNAGY JÓZSEF-NÉL
BUDAPEST,

— Károly körút 5. szám. —

Kitűnően idomítva
200 fttól feljebb; kölykök 50 ft.

Ugyanott megrendelhető:

Fónagy Vizslaidomítása

..... című könyv 3 forintért.

Ő cs. és kir. Fensége

JÓZSEF FŐHERCZEG

udvari szállítója,

Ő cs. és kir. Fensége

JÓZSEF ÁGOST FŐHERCZEG

kamarai szállítója

és

Ő kir. Fensége

FÜLÖP-SZÁSZ-COBURG-GOTHA

HERCZEG

szállítója.

Dr. LENDL ADOLF

műgyetemi magántanár, kép. középiskolai tanár, a m. nemz. múzeum volt tisztviselője, számos bel- és külf. egyesület tiszt., örök., választm. v. rendes tagja,

PRAEPARATORIUMA ÉS

TANSZERKÉSZÍTŐ INTÉZETE

BUDAPEST,

II. ker., Donáti-utca 7. sz.

Budapest, 1892: arany-érem.

Debreczen, 1894: elsőrendű állami érem.

Lepzig, 1894: díszoklevél.

Lemberg, 1894: elismerő oklevél.

Zenta, 1895: első arany-érem.

Moszkva, 1896: e. ezüst-érem.

Budapest millenniumi kiállítás 1896: 2 érem.

Lüdenscheid, 1897: ezüst-érem.

Brüsszel, 1897: arany-érem.

Legmagasabb és magas elismerések.

A Vallás- és Közoktatási, a Földmivvelésügyi
Miniszteriumok és

Budapest Székes Főváros Tanácsának
ajánlásai.

**A Magy. Nemz. Múzeum és Európa
elsőrangú museumainak szállítója.**

KAYSER-kerékpárok

valamint elsőrendű angol és amerikai kerékpárok jutányos árban és előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók közvetlen a

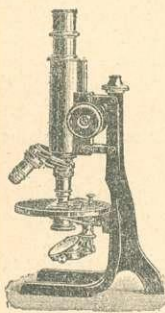
— főraktárban —

Deményi és Angyalnál

Budapest, Andrassy-út 50.

A főváros egyedüli *kerékpár-iskolája*, ahol tanuló-készülékkel lehet tanulni.

Nagy javító-műhely. — Mindennemű alkatrészek.
Árjegyzék ingyen.

Mikroszkópok

és

mindenféle

kézi nagyítók

kaphatók

intézetünkben.

Képes árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

A Parádi üvegyár raktára Görög István

Budapest, Kossuth Lajos-u. 15.

Ujánl:

Hengerüvegeket, gyűjtőüvegeket,

mikroszkópi

tárgy- és fedőlemegeket stb.

Dús választék.

— Kitűnő minőségben. —

Dr. LENDL ADOLF intézetében megrendelhetők:

Kohaut, A Magyarország Madarak meghatározó könyve, 2 frt. — **Lakatos**, Természeti és Vadászképek, 2 frt. — **Lakatos**, Vadászhit, kötve 2 frt. — **Lakatos**, Vadászati és Madarászati Emlékeimből, 3 frt. — **Lakatos**, Magyarország nappali orvmadarai, 1-50 frt. — **Thanhoffer**, A Mikroszkóp és alkalmazása, 3-60 frt.

Iskolai könyvtáraknak számlára küldjük meg e műveket, másoknak utánvétellel vagy a pénz előleges beküldésére.

»A Természet« szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donati-utca 7. dr. Lendl Adolf intézete.

390.98. Nyomatott Markovits és Garainál, Budapest, Lázár-utca 13.